

AGROTURIZAM KAO DODATNE DJELATNOSTI NA OBITELJSKIM POLJOPRIVREDNIM GOSPODARSTVIMA

UDK 338.48:63(497.5)
Stručni rad

Ksenija Ćurić, dipl.ing.
E-mail:ksenija.curic@vt.t-com.hr

SAŽETAK - Agroturizam kao jedan od oblika ruralnog turizma postaje sve značajniji u turističkoj ponudi Hrvatske, budući da gradsko stanovništvo sve više privlače prirodni ambijenti koje nalaze u ruralnim sredinama odnosno na obiteljskim poljoprivrednim gospodarstvima, te gradske gužve zamjenjuju mirnijom sredinom. Osim prekrasnog prirodnog krajolika, na obiteljskim poljoprivrednim gospodarstvima domaćini mogu turistima ponuditi autohtonu hranu i piće, tradicionalne i kulturne običaje te kompletne usluge koje uključuju prehranu, noćenje, ali i sudjelovanje turista u svakodnevnim poslovima na obiteljskim poljoprivrednim gospodarstvima. Stoga su za razvoj agroturizma na obiteljskim poljoprivrednim gospodarstvima važni dobri prirodni i kulturni preduvjeti poput klime, tla, povoljnih mogućnosti za razvoj poljoprivredne proizvodnje i očuvane kulturne baštine. Cilj uvođenja agroturizma na obiteljska poljoprivredna gospodarstva je oplemeniti poljoprivrednu djelatnost i na taj način povećati dohodak poljoprivrednicima, te bolje plasirati njihove proizvode. Također, time se želi motivirati mlađe članove obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava na život u ruralnim krajevima te podizanje poljoprivredne djelatnosti na jedan viši nivo i očuvanje kulture i tradicije naših ruralnih krajeva.

Ključne riječi: agroturizam, ruralni turizam, obiteljska poljoprivredna gospodarstva, agroturističke aktivnosti.

ABSTRACT – Agrotourism, as a form of rural tourism, becomes a significant part of tourist offer in Croatia, as urban population is attracted to the natural environment which can be found in rural areas or at family farms, and urban rush is replaced with peaceful surroundings. In addition to beautiful natural landscape, family farms can offer autochthonous food and beverages, traditional customs and cultural tradition, complete service including accomodation, meals as well as guest's participation in everyday farm activities. Therefore, for the development of agrotourism at family farms, great importance is given to good natural and cultural prerequisites such as climate, soil, favourable conditions for the development of agricultural production, and preserved cultural heritage. The goal of introducing agrotourism into family farms is to enrich farming and increase farmer's income, as well as ensure better sales of their products. In addition, the goal is also to generate motivation in younger family farm members for living in rural areas, and to move the process of farming to a higher level as well as to preserve culture and tradition of our rural areas.

Key words: agrotourism, rural tourism, family farms, agrotourist activities

I. UVOD

Ruralni prostor koji je osnovni resurs za razvoj ruralnog turizma pokriva čak 92% teritorija Republike Hrvatske. Najznačajniju ulogu na ruralnom prostoru imaju upravo obiteljska poljoprivredna gospodarstva koja na razne načine koriste prednosti ruralnog kraja ovisno od uvjeta i specifičnosti regija u kojima se nalaze. U Hrvatskoj je prema podacima iz 2007. godine registrirano 352 turistička seljakačkih gospodarstva odnosno obiteljskih poljoprivrednih gospodarstva koja se pored osnovne poljoprivredne djelatnosti bave i dodatnom turističkom aktivnošću. Upravo uvođenje turističkih aktivnosti u ruralnim područjima, u ovom slučaju na obiteljska poljoprivredna gospodarstva, otvara mogućnost za poboljšanje njihove ekonomske uspješnosti odnosno za njihovo efikasno poslovanje. Stoga je cilj ovoga rada prikazati institucionalni i zakonodavni okvir agroturizma u Republici Hrvatskoj, zatim prikazati činitelje razvoja agroturizma koje mora posjedovati neko obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo da bi uvesti turizam kao dodatnu djelatnost te prikazati kakva je trenutna situacija u agroturizmu Hrvatske.

II. DEFINIRANJE AGROTURIZMA

„Prema Rječniku turizma, seoski turizam, ruralni ili zeleni turizam je oblik turizma u kojem se podrazumjeva povremeni boravak turista u seoskoj sredini koja posjetiteljima čistoga zraka i prirodnog ambijenta, pruža različite mogućnosti aktivnog sudjelovanja u životu i radu u seoskom gospodarstvu, ali i sudjelovanje u blagdanskim i prigodnim svečanostima, pokladnim običajima i drugim manifestacijama“ (Vukonić, Čavlek, 2001:348).

S druge strane, Kušen u svojim razmatranjima predlaže da se pojam „seoski turizam“ odgovarajuće nadomjesti s dva naziva „ruralni turizma“ i „seljački turizam“ ili „turizam na seljačkim gospodarstvima“ (Brščić, Franić i dr., 2010., prema Kušen, 1995). Nadalje, s obzirom na značajke pojedinih dijelova ruralnog prostora, a osobito s obzirom na strukturu njihove atrakcijske osnove, Kušen navodi 19 mogućih vrsta turizma: „turizam na seljačkim gospodarstvima, rezidencijalni turizam, sportsko-rekreacijski turizam, kulturni turizam, lovni i ribolovni turizam, edukacijski turizam, zavičajni turizam, nostalgijački turizam, avanturistički turizam, tranzitni

turizam, kamping turizam, kontinentalni nautički turizam, vjerski turizam, zdravstveni turizam, gastronomski i enogastronomski turizam, ekoturizam, turizam zaštićenih dijelova prirode, poslovni (nedokoličarski) turizam, shopping – turizam i neke druge vrste turizma“ (Kušen, 2006:173). Dakle, za pojam turizma koji se je razvio na seljačkim gospodarstvima ili obiteljskim poljoprivrednim gospodarstvima Kušen predlaže naziv seljački turizam ili turizam na seljačkom gospodarstvu.

U Zakonu o turističkoj djelatnosti seljački turizam se definira kao „ boravak turista u domaćinstvu koje je organizirano kao turističko seljačko gospodarstvo (seljačko domaćinstvo) radi odmora i rekreacije“ (NN br. 8/1996, čl. 61). Zakonom o turističkoj djelatnosti definiraju se i turističke usluge u seljačkom turizmu te da turističke usluge u ovom obliku turizma može pružati član seljačkog domaćinstva koji ima rješenje o odobrenju za pružanje ugostiteljskih usluga u seljačkom domaćinstvu sukladno Zakonu o ugostiteljskoj djelatnosti (NN br. 138/2006) u kojem su nadalje obrazloženi uvjeti za pružanje ugostiteljskih usluga u seljačkom domaćinstvu. Pravilnikom o pružanju ugostiteljskih usluga u seljačkom domaćinstvu (NN br. 22/1996 i br. 5/2008) precizno se definira pojam seljačkog domaćinstva i razvrstavanje objekata u seljačkom domaćinstvu, zatim se navode opći minimalni uvjeti i kriteriji za obavljanje turističke odnosno ugostiteljske djelatnosti, potrebna oprema te kategorizacija objekata i usluga. Prema tom Pravilniku „Seljačko domaćinstvo je seljačko gospodarstvo ili obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo upisano u Upisnik poljoprivrednih gospodarstava sukladno Zakonu o poljoprivredi (NN 66/01 i NN 83/02.) i koje pruža ugostiteljske usluge u seljačkom domaćinstvu sukladno Zakonu o ugostiteljskoj djelatnosti“ (NN br.196/03, čl.1).

Nadalje, Zakon o poljoprivredi definira obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo kao samostalnu gospodarsku i socijalnu jedinicu koju čine punoljetni članovi zajedničkoga kućanstva, a temelji se na vlasništvu i/ili uporabi proizvodnih resursa u obavljanju poljoprivredne djelatnosti. (NN br. 149/2009, čl. 3). Brščić, Franić i Ružić navode da se pri Hrvatskoj gospodarskoj komori koristi definicija: „Turističko seosko obiteljsko gospodarstvo je manja gospodarska cjelina smještena u turistički atraktivnome kraju koja daje izvoran proizvod ili uslugu gospodarstva, a u čiji su rad uključeni svi članovi obitelji. Poljoprivredno, obiteljsko, seosko gospodarstvo koje pruža turistički proizvod ili uslugu stječe status „turističkoga seoskog obiteljskog gospodarstva“. Turizam na obiteljskom gospodarstvu dopunska je djelatnost vlasnika gospodarstva i njegove obitelji.“ (Brščić, Franić i dr.,2010:33).

S obzirom na činjnicu da kod nas pojam turizam na seljačkom gospodarstvu i pojam agroturizam nisu jednoznačno definirani Brščić, Franić i Ružić ističu definiciju OECD –a prema kojoj je agroturizam je sastavnica ruralnog turizma koji je podijeljen na agroturizam, ekoturizam, avanturistički i izletnički turizam. Agroturizam je uže definiran kao turistička aktivnost koja je organizirana od strane obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava, odnosno poljoprivrednih proizvođača, dok ostali spomenuti vidovi ruralnog turizma mogu biti organizirani od strane poljoprivrednog gospodarstva, ali to najčešće nije slučaj nego ga uglavnom

organiziraju subjekti izvan ruralnog prostora i/ili subjekti koji nisu uključeni u poljoprivrednu djelatnost“ (Brščić, Franić i dr., 2010:34). Budući da se u praksi najčešće koristi upravo pojam agroturizam, dalje će se upotrebljavati ovaj termin.

III. ČINITELJI RAZVOJA AGROTURIZMA NA OBITELJSKIM POLJOPRIVREDNIM GOSPODARSTVIMA

„Razvoj agroturizma je, prije svega, stimuliran iskonski avanturističkom potrebom suvremenog potrošača da boravi u seoskom ambijentu, da iskušava regionalna jela, da tražeci svoj unutrašnji duhovni sklad i izgubljeni integritet doživi duboki kontrast života velegrada i male tradicionalne sredine“ (Šergo, Tomić,1998:315).

Međutim, poljoprivrednici, vlasnici obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava koji se želi baviti agroturizmom moraju procijeniti odgovara li njihovo gospodarstvo pružanju turističkih usluga odnosno moraju procijeniti privlačnost područja u kojem se nalazi gospodarstvo, privlačnost samog gospodarstva i ocijeniti osobine članova obitelji, dakle broj, starost i volju obitelji da se ljubazno ophodi s turistima (Franić, Grgić, 2002). Također, da bi se jedno seljačko gospodarstvo, odnosno registrirano obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo odlučilo baviti agroturizmom mora biti adekvatno opremljeno i organizirano. Brojni činitelji utječu na kvalitetu ponude takvog gospodarstva, a neki od njih su zdrava klima, nezagađeni zrak, tlo i voda, okoliš (ljepota prirode) i atraktivna pozicija poljoprivrednog gospodarstva, prometna povezanost, telefonska povezanost sela, komunalna i servisna opremljenost, vlastita poljoprivredna proizvodnja voćarstvo, povrćarstvo, ratarstvo, vinogradarstvo, pčelarstvo, ribogojstvo i dr., raspoloživost većim brojem domaćih životinja na poljoprivrednom gospodarstvu, opremljenost gospodarskim zgradama, opremljenost stambenim zgradama za boravak i spavanje turista, prehrana domaćim tradicionalnim jelima, prodaja vlastitih poljoprivrednih proizvoda i prerađevina i mnogi drugi.

Osim smještaja i usluge prehrane, turisti koji posjećuju obiteljska poljoprivredna gospodarstva žele iskoristiti sačuvanu okolinu i svjež zrak za bavljenje rekreacijom, pješačenje, te obilazak prirodnih i kulturnih znamenitosti. S druge strane, određene grupe turista privlače pak folklorne, vjerske, kulturne ili sportske manifestacije. Osim toga, određene skupine turista žele biti uključene u poljodjelske poslove, pa tako planiraju svoj posjet obiteljskim poljoprivrednim gospodarstvima u sezoni određenih poljoprivrednih poslova kao što su berba i prerada voća i povrća, šišanje ovaca, žetva i spremanje sijena, mužnja krava i proizvodnja mliječnih proizvoda, proizvodnja i priprema tradicionalnih jela i pića (pečenje kruha u krušnoj peći, proizvodnja sireva, sušenje mesa itd.), upoznavanje tradicionalnih običaja, itd.Na većini obiteljskih poljoprivrednih gospodarstva od sportskih rekreacija turisti mogu izabrati osim šetnje i rekreativnog trčanja, vožnju biciklom te jahanje na konjima. Bilo koja od navedenih aktivnosti na OPG-a može se obogatiti na više načina zavisno o kreativnosti domaćina i turista. Stoga se može reći da su preduvjeti za uspješan razvoj agroturizma osim atraktivne lokacije (očuvana okolina,

povoljna klima, čisti zrak i voda), dobra cestovna povezanost, telefonska povezanost, blizina ambulante, pošte, trgovine i gostionice.

Također u razvoju agroturističkih aktivnosti ljudski resursi imaju vrlo važnu ulogu. Ljudi koji rade na agroturističkom gospodarstvu osim znanja potrebnog za obavljanje poljoprivrednih djelatnosti moraju posjedovati i određene poduzetničke i komunikacijske vještine, ali i kulturu ophođenja s ljudima, naročito ako nastoje pružiti usluge i ponuditi izvorni proizvod u duhu tradicije. Zato je vrlo važno turističko obrazovanje članova turističkih obiteljskih poljoprivrednih gospodarstva, koje je ujedno predviđeno i zakonskim regulativama. Tako je Zakonom o ugostiteljskoj djelatnosti, Zakonom o turističkoj djelatnosti i Pravilnikom o pružanju ugostiteljskih usluga u seljačkom domaćinstvu određeno da član gospodarstva koje se namjerava baviti pružanjem turističkih i ugostiteljskih usluga polaže ispit o osposobljenosti za pružanje ugostiteljskih usluga na seoskom domaćinstvu u kojemu mora zadovoljiti poznavanjem osnovnih sanitarnih, veterinarskih i ostalih važnih propisa, zatim poznavanjem gospodarskih kretanja, mjesta i uloge poljoprivrede i turizma u gospodarstvu Hrvatske, poznavanjem izvornih prehrambenih proizvoda te poznavanjem kriterija zaštite okoliša te kulturne i prirodne baštine (Franić, Grgić, 2002).

Svako dobro organizirano obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo može razviti specifične oblike turističkih usluga i turistima ponuditi smještaj na vlastitom gospodarstvu, vlastite poljoprivredne i prerađene prehrambene proizvode, poslužiti ih sa hranom i pićem iz vlastite kuhinje i podruma, organizirati za turiste kušanje vina i/ili rakije, te izleta u prirodi, kampinga u okviru posjeda i slično, a sve u svrhu obogaćivanja ponude OPG – a, zadovoljenja složenih potreba turista te ostvarivanja bolje ekonomske uspješnosti gospodarstva.

IV. AGROTURIZAM U REPUBLICI HRVATSKOJ

Dopunske djelatnosti na obiteljskom poljoprivrednom gospodarstvu su djelatnosti povezane s poljoprivredom koje omogućuju bolje korištenje proizvodnih kapaciteta te bolje korištenje rada članova gospodarstva. Razvoj turizma kao dopunske djelatnosti na obiteljskim poljoprivrednim gospodarstvima utječe na poboljšanje stanovanja i unaprjeđenje poljoprivredne proizvodnje, što rezultira boljim i uspješnijim poslovanjem. Nadalje, ruralni turizam pokreće niz gospodarskih i negospodarskih aktivnosti ruralnoj sredini kao što su uzgoj prirodne i zdrave hrane, zatim doprinosi oživljavanju poljoprivredne proizvodnje na malim površinama te omogućuje turistima u ruralnim sredinama aktivan odnos prema prirodi i poljoprivrednoj proizvodnji na obiteljskim poljoprivrednim gospodarstvima koja se uključuju u ruralne oblike turizma (Ružić, 2009). Ruralnim oblicima turizma valoriziraju se sve one vrijednosti koje daju ruralne sredine omogućujući čovjeku na sadašnjem stupnju industrijskog i postindustrijskog društva, povratak prirodnim vrijednostima, poljoprivrednim ambijentima, rasterećenju svih pritisaka, strsova urbanih sredina koje u mnogome sputavaju vrijednosti slobode čovjeka (Ružić, 2009:17). U Hrvatskoj je ruralni turizam, pa tako i agroturizam najrazvijeniji u Istarskoj županiji, u kojoj je veliku ulogu u

razvoju ruralnog turizma imala Turistička zajednica Istarske županije koja je ozbiljnije počela s inicijativom pomoći turističkim aktivnostima u ruralnim prostorima od 1997. godine (Brščić, Franić i dr.,2010). Na taj način je Turistička zajednica nastojala produžiti turističku sezonu te obogatiti turističku ponudu Istre. Nadalje, Brščić, Franić i Ružić navode da je s inicijativom Turističke zajednice, Istarska županija osigurala i financijsku potporu ugovaranjem kreditnih linija u svrhu adaptacije starih kamenih zdanja za pružanje turističkih usluga, usluga smještaja te ugostiteljskih usluga (Brščić, Franić i dr.,2010). Razvoj ruralnog turizma, odnosno agroturizma u Hrvatskoj, sustavno prati i potiče Hrvatska gospodarska komora u kojoj je 25. listopada 1995., radi bolje organizacije i suradnje vlasnika turističkih seoskih gospodarstava u Hrvatskoj, osnovana strukovna udruga pod nazivom Zajednica turističkih seljačkih obiteljskih gospodarstava koja 2008. godine mijenja ime u Zajednicu ruralnog turizma. Današnja Zajednica ruralnog turizma obuhvaća različite (temelje) vrste turizma i oblike registracije djelatnosti, od kojih se posebno izdvaja turizam na seljačkim gospodarstvima (Miškin, Mađer, 2008)

Prema podacima Hrvatske gospodarske komore broj ukupno registriranih turističkih seljačkih obiteljskih gospodarstava je 1998. godine iznosio 32 gospodarstva dok je 2007. registrirano 352 turističkih seljačkih obiteljskih gospodarstava u Hrvatskoj.

Iako je postotak rasta turističkih seljačkih obiteljskih gospodarstava visok, analize pokazuju da nije ravnomjeran u svim županijama. Prema podacima iz tablice 1 možemo vidjeti da je 2007. godine najveći broj registriranih turističkih seljačkih obiteljskih gospodarstava bio u Dubrovačko – neretvanskoj županiji (70), dok je u Istarskoj županiji zabilježeno 64 registriranih turističkih seljačkih obiteljskih gospodarstava.

TABLICA I
PRIKAZ BROJA REGISTRIRANIH TURISTIČKIH SELJAČKIH GOSPODARSTAVA PO ŽUPANIJAMA

ŽUPANIJA	TSOG	Broj kreveta
Bjelovarsko-bilogorska	2	16
Dubrovačko-neretvanska	70	23
Istarska	64	253
Koprivničko-križevačka	6	22
Krapinsko-zagorska	7	20
Međimurska	8	10
Osječko-baranjska	56	192
Sisačko-moslavačka	8	27
Splitsko-dalmatinska	31	12
Šibensko-kninska	21	16
Varaždinska	6	6
Vukovarsko-srijemska	2	0
Zadarska	41	248
Zagrebačka	30	41
SVEUKUPNO	352	886

Izvor: Miškin, L., Mađer, B. (2008): Aktualno stanje turizma na ruralnom prostoru Hrvatske 2008, Sektor za turizam, HGK, Zagreb, <http://www.hgk.hr>, (8.12.2010)

Ipak, Istarska županija i dalje prednjači u broju registriranih kreveta (253) u odnosu na ostale županije (Miškin, Mađer, 2008) Od ukupnog broja registriranih turističkih seljačkih obiteljskih gospodarstava njih 81% nudi i uslugu prehrane, 59% nudi usluge kušaonice (Bršćić, Franić i dr.,2010). U tom kontekstu bitno je istaknuti da još 6 županija u Republici Hrvatskoj nema registriranih turističkih seljačkih obiteljskih gospodarstava, te da čak 7 kontinentalnih županija ima registrirano manje od 10 turističkih seljačkih obiteljskih gospodarstava (Miškin, Mađer, 2008).

Potreba za stvaranjem preduvjeta za razvoj ruralnog turizma koji predstavlja golem neiskorišteni potencijal rezultirala je potpisivanjem Deklaracije o ruralnom turizmu 9. travnja 2008. godine u Benkovcu. Deklaracija je potpisana na inicijativu Hrvatskog farmera d.d., konzorcija agroturizma i ruralnog turizma Istre „Ruraliss“ te Kluba članova „Selo“ s ciljem podizanja ove vrste turizma na razinu kvalitetnog turističkog proizvoda Hrvatske (Deklaracija o ruralnom turizmu, 2009).

Vlada Republike Hrvatske također potpomaže razvoj ruralnog turizma, pa tako i agroturizma i to preuzimanjem obveza za programe kreditiranja seoskog turizma pod nazivom „Razvoj turizma na selu“. Cilj programa kreditiranja je poticanje razvoja seoskoga turizma na ruralnim područjima Republike Hrvatske kroz razvoj turističke ponude kao dopunske aktivnosti na poljoprivrednim gospodarstvima kojom se ostvaruje dodatni prihod, ali i kroz povećanje kvalitete života na ruralnim područjima i stvaranje uvjeta za ostanak na selu. Krediti su namijenjeni za stvaranje smještajnih i ugostiteljskih kapaciteta za seoski turizam i stvaranje uvjeta za dodatne sadržaje i atrakcije u seoskom turizmu (Program kreditiranja seoskog turizma, „Razvoj turizma na selu“). Može se zaključiti kao vlada ovim mjerama kreditiranja nastoji unaprijediti razvoj ruralnog turizma i na taj način profilirati Hrvatsku kao prepoznatljivo odredište ruralnog turizma.

V. ZAKLJUČAK

U Hrvatskoj još uvijek ne postoji jednoznačna definicija pojmova ruralni turizam, turizam na seljačkim gospodarstvima, agroturizam. Ipak, unatoč tome, mnoga obiteljska poljoprivredna gospodarstva su prepoznala agroturizam kao dodatni izvor prihoda te uz osnovnu poljoprivrednu djelatnost uvode i razne oblike turističkih aktivnosti. U Hrvatskoj je 2007. godine registrirano 352 turističkih seljačkih domaćinstava, najviše u Dubrovačko – neretvanskoj i Istarskoj županiji. Od kontinentalnih županija najveći broj turističkih seljačkih domaćinstava broji Osječko – baranjska županija, dok ostale županije imaju manje od 10 turističkih seljačkih domaćinstava. Stoga možemo zaključiti da je ruralni turizam, pa tako i agroturizam još uvijek nedovoljno iskorišteni potencijal u hrvatskoj turističkoj ponudi. Razvoj agroturizma, između ostalog, omogućuje stvaranje novih radnih mjesta, zadržavanje mladih u ruralnim sredinama, na obnavljanje stambenih i drugih objekata, te čuvanje tradicije i običaja ruralnog kraja. Njegovu važnost prepoznale su i brojne institucije te je potpisana i Deklaracija o ruralnom turizmu radi lakšeg udruživanja i stvaranje preduvjeta za razvoj ove

djelatnosti. S druge strane, i Vlada Republike Hrvatske također nastoji programima kreditiranja omogućiti obiteljskim poljoprivrednim gospodarstvima da prošire svoju djelatnost i stvore uvjete za dodatne sadržaje i atrakcije u ruralnom turizmu te na taj način unaprijede i ukupni turistički proizvod Hrvatske.

LITERATURA

1. Bršćić, K., Franić, R., Ružić, D. (2010): Why Agrotourism – owner's opinion, *Journal of Central European Agriculture*, Vol 11 No 1, p 31 – 42 (http://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=84642)
2. Čorak, S. i dr. (2006): Hrvatski turizam: plavo, bijelo, zeleno, Zagreb, Znanstvena edicija Instituta za turizam
3. Deklaracija o ruralnom turizmu, http://www.hrvatski-farmer.hr/CMS/0085/Rep/Priopcenje_za_javnost_Deklaracija1.pdf, (8.12.2010.)
4. Franić, R., Cunj, L.(2007): Društveno-gospodarski preduvjeti razvitka agroturizma u Zagrebačkoj županiji, *Agronomski glasnik*, Vol 69 No 5, p 381 – 400 (http://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=42065)
5. Franić, R., Grgić, Z. (2002):Agrotourism on a Family Farm in Croatia – Prospects for Development, *Agriculturae Conspectus scientificus*, Vol 67 No 3, p 131 – 141 (http://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=19040)
6. Jelinčić, D. A. (2007): Agroturizam u europskom kontekstu, *Studia ethnologica Croatica*, Vol 19 No1, p 269 – 291 (<http://hrcak.srce.hr/22137>)
7. Miškin, L., Mađer, B. (2008): Aktualno stanje turizma na ruralnom prostoru Hrvatske 2008, Sektor za turizam, HGK, Zagreb, <http://www.hgk.hr>, (8.12.2010)
8. Pravilnik o pružanju ugostiteljskih usluga u seljačkom domaćinstvu, NN 22/96, NN 5/08
9. Pravilnik o izmjenama i dopunama pravilnika o pružanju ugostiteljskih usluga u seljačkom domaćinstvu, NN 196/03
10. Program kreditiranja seoskog turizma „Razvoj turizma na selu“, <http://www.mint.hr/UserDocsImages/090422-program-krediti-s.pdf> (8.12.2010.)
11. Riječnik turizma,(2001):Vukonić, B., Čavlek, N.,(ur.), Masmedia, Zagreb
12. Ružić P. (2009.): Ruralni turizam, Poreč, Institut za poljoprivredu i turizam Poreč
13. Šegro, Z., Tomičić, Z. (1998), U: Peršić, M. (ur) Hotelska kuća '98, Hotelijerski fakultet Opatija (311 – 320)
14. Zakon o poljoprivredi, NN 149/09
15. Zakon o ugostiteljskoj djelatnosti NN 138/06
16. Zakon o turističkoj djelatnosti, NN 8/96

